

KADRO JOURNAL AS A CANONICAL TEXT

SÜLEYMAN SIDAL - TEMEL MERİ

Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Mail: suleyman.sidal@hbv.edu.tr

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5005-3774>

Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Mail: temel.meri@hbv.edu.tr

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0314-0784>

ABSTRACT

The subject of this study is the Kadro movement, which is the epitome of the indoctrination of the Kemalist ideology and the Turkish Revolution. While Kadroists maintained the elitist attitude inherited from the Tanzimat period, they also made their unique contribution in four aspects: First, the mission of bringing the people to the level of elites; Secondly, giving the intellectuals the mission of guiding society at the national level; third, to build the necessary doctrine to create new generations that will carry the revolution; The fourth is to assign a global role to the revolution.

This study claims that Kadro, emphasizes the distinction between the elite and the people as the political subject of the nation-state within the framework of harmonized national unity; However, this is the same approach that is largely based on the priority of elites for the mission of creating a new society. It also tries to achieve this goal within an authoritarian-totalitarian model, rather than a democratic one, due to the conditions of the period.

The study uses the "content analysis" and "in-text interpretative method" by scanning primary literature, consisting of articles written in the journal, and secondary literature, consisting of academic studies such as articles, magazines, and books based on this literature, in a descriptive and interpretative manner. The study focuses on examining the Kadro movement as an intellectual movement and Kadroism as an attitude within the framework of canon conceptualization.

Keywords: Canon, Elitism, Intellectuals, Kemalism, Kadro Movement, Nation-State.

Makaleye Ait Bilgiler

Makale Türü: Araştırma

Geliş Tarihi: 15.02.2024

Kabul Tarihi: 10.03.2024

Yayın Tarihi: 15.06.2024

Yayın Sezonu: Ocak - Haziran

Makaleye Atıf Bilgisi

SİDAL Süleyman - MERİ Temel, (2024). "Kanonik Bir Metin Olarak Kadro Dergisi". *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*. Yıl: 20 Sayı: 66. (88-117)

muhafazakârdüşünce • yıl: 20 - sayı: 66 • Ocak-Haziran 2024

KANONİK BİR METİN OLARAK KADRO DERGİSİ

SÜLEYMAN SIDAL - TEMEL MERİ

Öz

Bu çalışmanın konusu, Cumhuriyet döneminde, Kemalizm ideolojisinin ve Türk Devrimi'nin doktrine edilmesinin en yetkin örneklerinden biri olan Kadro hareketidir. Kadrocular, bir yanılla Tanzimat'tan süregelen seçkinci tutumu sürdürürken bir yanılla kendi özgün katkısını aşağıda belirtilen dört açıdan inşa etmiştir: Birincisi, halkı münevver seviyesine çekme misyonu; ikincisi, millî düzeyde aydına toplumu yönlendirme misyonu verilmesi; üçüncüsü, bu misyonu devam ettirecek yeni nesilleri oluşturmak için gereken doktrini inşa etmek; dördüncüsü tüm bunlar içerisinde inkılâba cihanşümül bir rol biçmektir.

Bu çalışmanın savı, Kadro'nun ulus-devletin politik öznesi olarak tezatsız, kaynaşmış ve millî birlik içerisinde bir halk kurgusu çerçevesinde seçkin ve halk arasındaki ayrımı vurgulayan; ancak bunu aşmak için çeşitli vasıtalar arayan yeni bir toplum yaratma misyonunu yine büyük ölçüde seçkinlere emanet eden bir yaklaşıma sahip olduğu yönündedir. Bunu, dönemin koşulları içerisinde demokratik değil otoriter-totaliter bir model içerisinde gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Çalışma, metot olarak "içerik analizi" ve "metin içi yorumsamacı yöntem" benimsenmiş; dergide kaleme alınan yazılardan oluşan birincil literatür ve bu literatüre dayanan makale, dergi ve kitap gibi akademik çalışmalardan oluşan ikincil literatür betimleyici ve yorumsamacı (interpretative) biçimde kullanılmıştır. Çalışma, dergideki düşünsel çabayı merkeze alarak, bir aydın hareketi olarak *Kadro hareketini* ve bir tavır olarak *Kadroculuğu* kanon kavramsallaştırması çerçevesinde incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Erol Güngör, Tarih Bilinci, Türk Modernleşmesi, Türk Kültürü, Medeniyet, Batılılaşma, Milliyetçilik.

Giriş

Osmanlı-Türk modernleşmesinde seçkincilik, genel bir karakteristik oluşturmakta; seçkinci eğilim, Türkiye’de siyasal düşünce açısından başat kanonu temsil etmektedir. Değişimin gerekliliği ve aciliyetine karşın tabandan böyle bir talebin gelmemesi seçkinlerin devleti kurtarma misyonunu üstlenmelerine ve Jakoben biçimde modernleşmeye yönelmelerine yol açmıştır. Tanzimat’tan bu yana devlet adamları ve/veya münevverler, modernleşmenin biçimsel ve içeriksel özelliklerini belirleme misyonunu sahiplenmiştir. Bu misyon halkla aydın kesimler arasında kavrayış, değerler ve idealler açısından keskin bir ayrım bulunduğu düşüncesinden hareketle seçkinci bir zümrenin politik, ekonomik ve kültürel olarak önderlik etmesi gerekliliğini meşrulaştırmıştır. Bu gelenek, Türkiye Cumhuriyeti’ne de miras kalmıştır.

Erken Cumhuriyet döneminin en temel referans metinlerinden olan Kadro dergisi, 1932-1934 arasında, üç yıl boyunca aylık olarak toplam 36 sayı neşredilmiştir. Dergide ilk sayıdan itibaren birlikte hareket eden beş yazar göze çarpmaktadır: Şevket Süreyya (Aydemir), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), Vedat Nedim (Tör), İsmail Hüsrev (Tökin) ve Burhan Asaf (Belge). Kısa ömrü ve dolaylı kapatılma kararına bakılırsa yarım kalmış bir fikri çaba olarak nitelenebilir. Buna rağmen Kadro dergisi, erken Cumhuriyet dönemi fikriyatının en kapsamlı, köklü, etkili (Türkeş, 1998: 92) ve özgün (Ertan, 2024) fikir hareketlerinin başında gelmektedir. Bu çalışma, dergideki düşünsel çabayı merkeze alarak, bir aydın hareketi olarak *Kadro hareketini* (Tekeli ve İlkın, 2003; Yanardağ, 2012; Türkeş, 1999) ve bir tavır olarak *Kadroculuğu* (Bostancı, 1990) kanon kavramsallaştırması çerçevesinde incelemektedir.

Bu kapsamda metin üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan kanon kavramı, tarihsel gelişimi içerisinde ele alınmaktadır. İlaveten Türk siyasal düşünce geleneğinde seçkinci eğilimin serencamı özetlenmektedir. İkinci bölümde Kadro hareketinin Cumhuriyet’in tarihsel koşulları içerisinde nasıl şekillendiği ve dergi neşriyatında ele alınan ana meseleler incelenmektedir. Üçüncü ve son bölümde, dergideki yazılarda ortaya konan temaların kanonik bir değerlendirmesi sunulmaktadır.

Çalışmada farklı yorumlara sahip Kadro dergisi ve çevresinde teşekkül eden fikriyatın, Cumhuriyet’in düşün dünyası açısından kanonik bir değere sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, Kadro dergisinin Tanzimat’tan tevarüs eden seçkinci eğilimi temsil ettiği fakat Cumhuriyet’in ulus-devlet, millî kimlik ve siyasal kültür inşası sürecinde kendi özgün katkısını sunduğu ve düşünce tarihi açısından kanonik bir metin olduğu iddia edilmektedir.

Kanon Kavramsallaştırması

Sözlük anlamı “kanun, kural, norm, örnek” olan kanon, edebiyat alanında ortaya çıkmış bir kavramdır. Tanım olarak içerdiği edebî, estetik özellikler sayesinde ölümsüzlüğe ulaşan ve zamanın yıpratıcılığından kurtulup sonraki dönemler ve yazarlar için bir ölçüt olmuş seçkin eser ve yazarları betimlemektedir. Bu açıdan kanona dâhil olan bir yazar ve eser, “ölümsüzlüğe ve zirveye doğru” ilerlemiş demektir (Öztürkçü, 2023: 525).

Kanon kavramı, sıklıkla klâsik ve kült kavramıyla eşanlamlı kullanılsa da aralarında belli farklılıklar söz konusudur: Klâsik ol(a)mayan eserler değersiz sayılmamaktadır. Klâsik olmaya hak kazanan eserler, kanon kadar kesin bağlayıcılığa sahip değildir. Başka dönemlerin başka klâsiklerinin olması bu sebeple asla yadrganmamaktadır. Klâsik/kült, ideolojileri, zamanı ve belli bir toplumsal-siyasal görüşü aşmayı başaran eserlerdir. İdeolojiler-üstüdür, zamansızdır, bir politik ajandaya indirgenemez, yani evrenseldir. Öte yandan bir eserin klâsikleşmesi toplumla ilişkilidir. Bazı eserler, klâsik/kült olarak kabul edilse bile siyasi iktidarca kabul görmediği için kanonik bir metne dönüşmeyebilir (Öztürkçü, 2023: 526).

“Kanonik”, “kurallara uyan” anlamına gelmekte ve “kutsal yasalara uyan, onlara uygun yaşam süren kişi” anlamında kullanılmaktadır. Ortaçağ’da “sahte ile ayrılmış, sahit, hakiki dini literatür” anlamında kullanılmıştır. Örneğin Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri kanonik İnciller olarak isimlendirilmektedir (Anar, 2013: 50).

“Kanonlaştırma”, “azizler listesine resmen kabulü; (...) kilisenin yetkiyle onaylamak; kutsamak, yüceltmek” anlamını taşımaktadır. Aynı zamanda “yetkili kılmak; kültürel bir ortama kabul etmek” şeklindeki anlamıyla da kültür-sanat-edebiyat alanına girmiştir”. Kavramın Arapça’daki karşılığı olan “kânun”, Türkçe’de kural, yasa, ferman, izlek vb. anlamlara sahiptir (Anar, 2013: 51-52).

Kanonun ilk kullanımı görece sekülerdir. Antik Yunan’da heykeltıraşlık, marangozluk ve mimarlıkta kullanılan “ölçü/t, cetvel” anlamına gelmekte ve ölçülü yaşama gönderme yapmaktadır. Sözcüğün âdil davranış, ahlâkî tutum ve yaşam tarzına sahip ideal insan olmanın bir göstergesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Böylelikle ‘kanon’ kavramının ilke ve düzeni temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeler “kıymet verilen nesnelere kalıcılığını korumak ve değerlerinin düşmesini önlemek” amacına yöneliktir (Sazyek, 2013: 86).

Kanon, Ortaçağ'da Katolik Kilisesi'nce halka dayatılan dinî kuralları, ölçütleri betimlemektedir. Kilise, okunmasını gerekli gördüğü kitapların listelerini yayımlamak suretiyle “kanonik eserleri” belirlemiştir. Böylelikle kanon, dinî içerik kazanmış ve kutsal kitapla ilişkili hale gelmiştir. İncil'in diğer kutsal kitaplardan farklı olarak vahye dayanmayan, azizler tarafından yazılmış bir metin olması dinî otoritenin belirlediği kurallar/ölçütler etrafında bir yaşam alanı inşasını gerektirmiştir (Sazyek, 2013: 86).

Aydınlanma ve sekülerleşmeyle kanon kavramı, dünyevî ve politik bir nitelik kazanmış; özellikle ulus-devletin ortaya çıkışıyla kutsiyetin dinden, ideolojiye, kiliseden devlete aktarılmasıyla politik kimliğin inşasını ve muhafazasını sağlayan “kutsal metinler” halini almıştır. Böylece kanon kavramı ikili bir anlam kazanmıştır: Birincisi edebî üslûp, yazınsal değer, anlatım becerisi; ikincisi politik olanla kurulan ideolojik bağ olmuştur (Buğdaycı, 2023: 116).

Bu bağlamda kanon, metni ve yazarı kutsallaştırma; belli bir politik iktidarla ilişkilendirme halini almıştır. Çünkü kanon tesadüfî, kendiliğinden, determinist olmayıp; aşağıdaki aktörlerin iradesi ve katılımıyla bilinçli şekilde üretilip dolaşıma sokulmaktadır (Aslan, 2014: 253):

1. *Yazarlar, aydınlar, öğretmenler, gazeteciler*: fikir işçileri veya edebî memurlardır. Estetik kaygı gütmekte ve kanonu üretmektedirler.
2. *Devlet, iktidar, baskın siyasal parti*: siyasal aktörlerdir. Siyasi kaygı gütmekte; kanonu dolaşıma sokup yönlendirmekte ve yönetmektedirler.
3. *Halk veya toplum*: kültürel-toplumsal aktörlerdir. Kanonun yerleşmesi, alımlanması ve kabul görmesinde rol oynamakta; kabul veya reddetmekte, dönüştürmektedirler.

Bu minvalde kanon, statik değil dinamiktir. Zaman ve mekânın ötesinde kültür ve tarihten bağımsız, salt estetik bir olgu değildir. Aksine tarihsel ve toplumsal koşulların bir ürünüdür ve ancak politik tercihin dayattığı bir kurgu içinde anlaşılabilir (Langfeld, 2023: 2-3).

Türk Siyasi Geleneğinde Seçkin Yaklaşım

Kadro hareketi, Osmanlı-Türk siyasal kültüründe güçlü şekilde yer eden seçkin aydın tipinin en belirgin örneklerindedir. Tekeli ve İlkin'in belirttiği gibi (2003: 449) “Kadro hareketi, 1930'lar Türkiye'sinde aydınlar arasındaki bir grubun siyasal elit haline gelme arayışıdır”. Özünde, “kanon kurma” seçkin bir tavidir. Modernleşmeyle bu seçkin tavrın daha açık biçimde Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde öne çıktığı söylenebilir. 19. yüzyılda devlet aygıtının ihtiyaçlarıyla seçkin aydının işlevi örtüş-

mektedir. Kadro hareketinin varlık nedeni de buradan başlatılabilir. Ancak seçkinciliğin kökenleri daha geriye götürülebilir.

Bu kökenlerin iki farklı boyutu bulunmaktadır: Birincisi, Osmanlı toplum yapısının yönetenler ve yönetilenler olarak katı biçimde ayrışması; ikincisi, İslam toplumunun sosyolojisine özgü avam ve havas ayrımı. Bir İslam imparatorluğu olan Osmanlı, İslamî ilkelerle imparatorluğa özgü yönetim tarzının sentezi olarak siyasi yapısında seçkinciliğe merkezî bir rol atfetmiştir. Aynı seçkinciliğin ferdiyetçi, komünoteryen ya da tabakalaşmacı olmasını engelleyecek bazı denge unsurları bulunmaktadır: ümmetin eşitliği ve kardeşliği fikriyle devlet/imparatorluk yönetim aygıtı ve millet arasındaki karşılıklı bağ. Yöneten-yönetilen arasındaki karşılıklı sorumluluğu açıklayabilmek üzere *daire-i adalet ve din-ü devlet mülk-ü millet* ilkeleri kilit önemdedir. Bu kapsamda “millet”, modern öncesi dini içeriği sahip cemaatçi ve genelle-yici bir anlamda kullanılmıştır (Meri, 2021: 56-69).

Modern dönemi farklı kılan ve bu çalışma açısından merkezî önem arz eden durum, aydın (münevver) dediğimiz yeni bir seçkin tipinin ortaya çıkması ve takındığı seçkin tavidir. Çünkü Kadro hareketine özgü seçkinci yaklaşım, yeni bir öncü/avangart bireyin ya da grubun, toplum içindeki rolüne ilişkindir. Modernleşme sürecinde kitlenin ortaya çıkışı, bu kitleyle iribat kuracak yeni bir kamusal figürün doğumunu beraberinde getirmiştir. Böylece aydın, kamusal alanda sembolik bir figür olarak ortaya çıkmıştır. Modern dönemde kitle ya da halkın siyasal alanda bir aktör olarak belirmesini iki devrim sembolize etmektedir: Fransız ve Rus devrimleri. Aydın sorunu, “bu kitleyle ne yapılacak” meselesi etrafında gelişmektedir. Kamusal aktör olarak halkın ortaya çıkışı, matbaa ve okur-yazar oranının artması; basın-yayın faaliyetinin yoğunlaşmasıyla bağlantılıdır. Özellikle neşriyat faaliyeti, aydınların kamusal alanda yeni bir imgelem kurma ve kamuoyunu yönlendirme gücüne erişmesinde önemli rol oynamıştır.

Öte yandan, Osmanlı Devleti, Batı Avrupa’da görülen devrimci halk kitlelerince yönlendirilen böylesi keskin bir dönüşümü deneyimlememiştir. Bu yüzden seçkinci yönetim anlayışını, demokratikleşmeye zorlayacak tabandan gelen bir itki oluşmamıştır. Devlet-toplum pratiği açısından Osmanlı aydını, demokratik olmayan sosyal bir bağlamda biçimlenmiştir. Bir bakıma, münevverin halka inme başarısı göster(e)memesi, halkın kitlesel biçimde siyasete çık(a)mamasından kaynaklanmıştır.

Değişimin gerekliliği ve aciliyetine karşın tabandan böyle bir talebin gelmemesi, seçkinlerin devleti kurtarma misyonunu üstlenmelerine ve “tepe-

denci (Jakoben)” biçimde modernleşmeye yönelmeleriyle sonuçlanmıştır. Tanzimat’tan bu yana devlet adamları ve/veya münevverler modernleşmenin şekli ve muhteva yönünü belirleme misyonunu halktan bağımsız olarak kendilerine mal etmiştir. Bu misyon halkla aydınlar arasında kavrayış, değerler ve idealler açısından keskin bir ayrıma giderek seçkinlerin politik, ekonomik ve kültürel olarak önderlik etmesi gerekliliğini meşrulaştırmıştır.

Kanonun, ortak-homojen bir kimliği inşa etmek için tarih anlatısı kur-gulamak ve geçmişin metinlerini seçici biçimde bir araya getirip yukarıdan aşağı dayatması gerekmektedir. Bunun için arkasında himaye edip maddî ve manevî olarak destekleyeceği bir siyasi iktidara ihtiyaç duymaktadır. Tanzimat’ta kanonik seçkincilik arayışı/çabasının başladığı –en azından edebî olarak- (Ahmet Mithat, Namık Kemal vd. ile) söylenebilir. Ancak bunun ardından kanonu destekleyecek siyasi bir iktidar olmadığı için başarılı olamamıştır (Türker, 2023: 313–314). Fakat bir kanon inşasının 1913’ten itibaren İttihat ve Terakki’nin fiilî devlet iktidarını ele geçirmesiyle ve Türkçülük siyasetine yönelmesiyle başladığını, bunun da Osmanlı İmparatorluğu’nun iktidar yapısı, etnik kompozisyonu ve dış koşullar nedeniyle gerçekleşemediğini iddia etmek mümkündür (Sazyek, 2013: 88).

Cumhuriyet Dönemi Fikir Hareketi Olarak Kadro

Rousseau’da, Cumhuriyet fikri eşit toplum ve bireylerden oluşan vatandaşlık nosyonu üzerine bina edilmiştir. Fakat yeni Türkiye için farklı bir durum söz konusudur; devletin özgürleşmesi ve istiklâlî önceliklidir. Bu siyasal özgürlük, Millî Mücadele’de askeri bir zaferle başarılmıştır. Fakat iktisadî bağımsızlık da kazanılarak bir “cüzü-tam” (Ş.Süreyya, no.3: 8), bağımsız olma mücadelesi verilmelidir. Bu bağımsızlık ancak “mukadderatına sahip olmakla” mümkündür. Kadrocular’ın Cumhuriyet’e bakış açısı, Rousseau’cu bireyden başlayan vatandaşlık fikrinden ziyade milleti bir bütün olarak sınıfsız ve soyut bir şekilde ele alan otoriter ve devrimci yaklaşıma yakındır. Bu yaklaşım erken Cumhuriyet döneminde, 1924 Anayasası etrafında şekillenen sınırlı liberal anlayışı bir tarafa bırakırsak, hâkim bir role sahiptir.

Kadro dergisi, 1932-1934 arasında aylık olarak toplam 36 sayı yayımlanmıştır. Son iki sayı beraber yayınlanmış ve 34. Sayıda Kadro’nun yayınına “bir müddet” ara verileceği belirtilmiştir. Kadrocu metinler, Kadro dergisindeki yazılarla sınırlı görülmemelidir. Şevket Süreyya’nın *İnkılâp ve Kadro* (1968) isimli çalışması, ilk olarak 1931 yılında Türk Ocağı salonunda, *İnkılâbın İdeolojisi* başlığıyla sunulan konferans metnine dayanmaktadır ve Kadro hareketinin öncü metni olarak görülmelidir. Kadro dergisindeki yazı-

lar, birçok kez bu kitaptan, alıntılarla ve benzer ifade ve üslupla yazılmıştır. Özellikle derginin başyazarı olarak görülen Aydemir'in her sayıda yer alan imzasız başyazarından da anlaşılacaktır. Yanı sıra dergi neşriyatı boyunca birçok kez diğer yazarlar tarafından bu kitaba atıf verilmekte ve neşriyat ile kitap arasındaki fikri bütünlük vurgulanmaktadır. Ek olarak, Kadro yazarlarının bu dönem çıkardığı bazı kitaplar, özellikle Yakup Kadri'nin *Yaban* (2004) ve *Ankara* (2019) romanları, Kadrocu fikri teşekkülün içinde değerlendirilmelidir (Dirlikyapan, 2014; Varel, 2018; Çelik, 2014; Baş, 2015: 92-93).

Kadro hareketinin ana teması, Türk inkılabıdır. Aydemir, Kadrocu şiarı şöyle ifade etmektedir: “Her şey inkılâp namına! Her şey inkılâp için...” (Ş. Süreyya, 1934d: 22). Esas amacı –kanonik biçimde- bu inkılâbı açıklamak ve sistemli bir izahına girişerek onu bir fikriyat düzeyine ulaştırmak ve bu sayede inkılâba uygun bir toplumsal düzen inşa etmektir. Yine Aydemir'in ilk sayıda hareketin manifestosu niteliğindeki başyazarı, inkılâba uygun bir ideoloji oluşturma ve bunun taşıyıcısı olacak bir nesil yaratma hedefini vurgulamaktadır (Kadro, 1932a: 3; Ş.Süreyya, 1932f: 8-9). Sezgin'in ifade ettiği gibi ana amaç, “Türkiye'nin koşullarına uygun yeni bir toplumsal sistem arayışdır” (Sezgin, 1978: 11). Bu kapsamda önerdiği en temel politika ise iktisadi devletçiliktir. Türkes'in de belirttiği gibi Kadro hareketi iki temel hedef etrafında şekillenmiştir: Devlet reisi Mustafa Kemal önderliğindeki Cumhuriyet rejimini yaratan Türk devrimini yorumlayacak ideolojik bir çerçeve geliştirmek ve bu ideolojik çerçeveye uygun olarak rejimin gelecekte izlemesi gereken ekonomi politikalarını önermektir (Türkes, 2001: 91). Bu açıdan Kadro dergisinde teşekkül eden çabayı, Esen'in işaret ettiği (2014: 604) kapitalist gelişmeden nasibini almamış ve yeni bağımsızlığını kazanmış ülkelerin ulusal kalkınma hedeflerinin devlet inşası, ekonomik kalkınma ve kitle siyasetini birleştiren bir sacayağının ayrılmaz bir parçası olarak nitelenmek mümkündür.

Devletçilik Meselesi

Kadro hareketinin alamet-i farikası, önerdiği devletçilik siyasetidir. Başlangıçtan itibaren Kadro dergisinde iç politikanın ana meselesi devletçilik savunusudur. Fakat Kadrocuların ele aldığı şekliyle devletçilik basit bir ekonomik model olmanın ötesinde, devletin otoriter tarzda tüm sosyal alanlara müdahalesini öngören bir toplumsal sistem, yani “cemiyet nizamı” kurmaktadır. Böylece tüm toplumsal sorunların çözümünün anahtarı, devlet aygıtında bulunmaktadır. Açıkçası, 1931'de CHP'nin altı oku olarak kabul edilen Türk inkılâbının ana prensipleri içerisinde entelektüel ve siyasi çevrelerce

en muğlak görünen devletçiliğin tanımı ve amacı olmuş ve diğer beş “oka” nazaran daha fazla tartışma ve anlaşmazlık yaratmıştır (Hale, 1980: 100).

Kadro, çağdaş medeniyeti “ileri teknikli sanayi medeniyeti” olarak tanımlamaktadır. Hatta Kadro’da birçok defa “makine medeniyeti” tabiri kullanılmıştır (Ş. Süreyya, 1933: 6-11). Kadro’nun makineleşme ve sanayileşmeyle problemi yoktur. Osmanlı-Türk modernleşmesinin ana etik problemi olan Batı’nın tekniği ve ahlâkı arasındaki gibi bir ikilem de söz konusu değildir. II. Meşrutiyet’ten itibaren modernleşmeye içkin ana mesele, Alman modeline özgü medeniyet ve kültür ayrımı olarak görülmüştür (Çolak, 2007). Kadrocular ise aksine, Türkiye’nin çağdaş medeniyete uyum sağlayıp en hızlı ve verimli şekilde yüksek tekniğe sahip olarak makineleşmesini arzulamaktadır. Fakat bu teknik gelişmenin devlet eliyle kurulması zarurettir.

Devletçilik anlayışı, Marksizm’den ve diyalektik materyalizmden açık biçimde esinlenmiştir. Teknik ve sınaî gelişim için devletçilik son tahlilde inkılâbın selâmeti açısından zorunluluktur. Bu modelde gelişecek devlet-toplum ilişkileri, Türk inkılâbına özgü yeni bir içtimai model sunacaktır: “Sınıfsız toplum”. Kadrocu devletçilik anlayışı, özel mülkiyete engel bir sistem değildir. Böylece hem kapitalist hem sosyalist modelden farklı, kendine özgü, ama aynı zamanda otantik ve yerli bir model inşa edilecektir. Devletin her alandaki “egemen ve mütehakkim” yapısı, işçi ve burjuva sınıfının tek yönlü tahakkümünün önündeki yegâne engel olarak görülmüştür.

Kadrocular, devletçilik siyasetinin amaçları doğrultusunda Türk toplumunu sınıfsız bir sosyal bütün olarak tahayyül etmekte ve hatta sınıfların varlığını yadsımaktadır (Türkeş, 1999: 57-60). Bu sonuca ulaşırken diyalektik materyalizmin sebep-sonuç ilişkisi içerisinde Türkiye’de sanayileşmenin başlamadığını; sanayileşmenin yaşanmadığı bir toplumda ne burjuva ne de işçi sınıfından bahsedilemeyeceğini iddia etmektedirler. Böylece sınıfsız millet yapısı, parçalanmadan ve çatışmadan uzak bir bütün haline gelecektir. Kadroculara göre, “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” düsturu, ancak devletçilik siyasetiyle gerçeklik kazanacak; böylelikle Türk inkılâbı ana hedefine ulaşabilecektir. Siyasi inkılâp “iktisadi ve sosyal Dumlupınarlar” kazanmak suretiyle genişlemeli ve derinleşmelidir. Esasen, Kadrocular kapitalist ve antagonistik olmayan solidarist bir kalkınma modeli öngörmektedir fakat diyalektik materyalizmin metotlarını iyi bilen düşünürler, bu kalkınma modelinin ve üretim ilişkilerinin yeni bir toplumsal yapıyı şekillendireceğini de fark etmişlerdir.

Dönemin koşullarında, devletçilik siyaseti ülkenin sosyo-ekonomik şartlarıyla ilişkilidir. Türkiye’nin savaş sonrası ekonomik gücü yetersizdir ve

kalkınma modeli için özel teşebbüse dayanma imkânı fazlasıyla kısıtlıdır. Kadro'da yer alan devletçilik siyaseti daha geniş açıdan Cumhuriyet'in kuruluşunda tartışılan ve benimsenen millî iktisat politikası içerisinde bir devamlılığa sahiptir (Varlı, 2012). Bu politikanın sonucu olarak devletin ekonomiye müdahalesini öngörmek ve arzulamak anlaşılabilir. Hatta 1930 sonrası devletçilik siyaseti sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada tartışılmaktadır. 1929 Bunalımı'nın ardından liberal ekonomi paradigması itibar kaybetmektedir. Karşı tarafta yeni arayışlar, devletçi ekonomik model etrafında yoğunlaşmıştır. Toprak'ın ifade ettiği gibi, "Büyük Buhran sonrası revaç gören devlet vurgusu otuzlu yıllarda Türkiye'yi de etki alanına alı(mıştı)r" (Toprak, 2004). Fakat Kadro'nun görüşleri, uluslararası ortamın doğrudan sonucu olarak okunmamalıdır. Kadro'nun devletçilik anlayışı, "dönemin resmi ideolojisi ve hükûmet politikası ile uyum" (Sezgin, 1978: 12) bağlamında değerlendirilmelidir.

İktisadi devletçilik politikasının ana vasıtası, planlamadır: "Millî inkılabımızın ihtiyaçlarına ve günün isteklerine uygun bir millet iktisadı zaten ve ancak hesaplı ve planlı bir millet iktisadı olabilir". Aydemir, özellikle plan mefhumunu tanımlamak gerektiğini (Ş.Süreyya, 1932g: 5-12); bu sayede devlet eliyle millî işbirliği ve planlı bir cemiyet nizamı kurulmasının mümkün olduğunu dile getirmektedir. Böylelikle her şeyin merkezden ve bütüncül şekilde düzenlenmesi, devlete sürekli bir denetim ve icra yetkisi verecektir.

Devletçilik, sadece sınaî alanın değil, ziraî alanın da teknik gelişimi anlamına gelmektedir. Türkiye açısından ziraî kalkınma önceliklidir. Sosyalizmdeki gibi toprakları devletleştirme değil, "Türk köylüsünü topraklandırma-yı" (İ.Hüsrev, 1933: 33) amaç edinen bir toprak reformuna ihtiyaç vardır. İnkılâp toplumunun çoğunluğu olan köylünün yaşam koşullarını iyileştirmeli ve modernleştirmeli ki, 'iktisadî cüzütam' mümkün olsun. Kadrocular, toprak reformunda "mülkiyetin eşitlenmesi" misyonunu devlete atfetmekte ve gerekirse cebre başvurmasını olumlamaktadır. Bu açıdan da mülkiyet ilişkisi liberal bir anlayış çerçevesinde ele alınmamakta ve 1924 Anayasası'nın genel karakteristiğine ters düşmektedir. Özel mülkiyetin içeriği, devletin planlama ve üretim faaliyetleri üzerindeki denetimi doğrultusunda sınırlandırılmıştır. Kadrocular, tarım politikalarını, sanayideki planlamaya eş doğrultuda iktisadî devletçilik bütününde müdahaleyi içeren bir mahiyette ele almışlardır (Sağlam, 2020: 3462). Devletin tanzim gücü şöyle ifade edilmektedir: "Türk ziraatına ileri teknik kendiliğinden değil, yukarıdan aşağıya inecektir". Toprak mülkiyetine izin verilirken ziraat alanında devletleşme ve devlet denetiminin sağlanması için kooperatifleşme siyaseti önem arz et-

mektedir (İ.Hüsrev, 1933: 39). Kooperatifler, hem köylünün teşkilatlanmasını hem de ürünün üretim ve dağıtımını düzenleyecektir. Kadroculara göre, “Doğu sorunu” ve feodal kalıntıları -ki Kürt sorunu, temelde iktisadî bir meseledir-, toprak mülkiyetinin eşitliği; devletin planlama, denetim ve icra faaliyetleri sayesinde tamamen ortadan kalkacaktır. Sanayileşmenin şehirler için getireceği yeni cemiyet zihniyetinin benzerini, toprak reformu köylü için sağlayacaktır. Böylece Kadro dergisinin kırsala ve tarım sorununa bakış açısı, Türkiye’de kalkınmacı millî iktisat ekolünün bakış açısı ile süreklilik arz etmekte ve kendisinden sonra gelen tartışmalara bu çerçevede katkı sunmaktadır (Sağlam, 2020: 3473).

İnkılâp Davası

Devletçi iktisadiyat, temelde üretim ilişkilerinde tezat yaratmayacağı için gelecekte sınıfların oluşmasını da engelleyecek ve inkılâbın selâmeti için uygun toplumsal huzurun tesisini sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında Kadro neşriyatında maksatlı bir okuma hissedilmektedir: “Türk devletçiliği, Türk inkılâbının bir müdafaa vasıtasıdır” (V.Nedim, 1933a: 12-17). Ana gaye inkılâbın selâmetidir ve bunun için inkılâbın nesiller boyu yaşamasını sağlayacak fikriyatın oluşmasına ihtiyaç vardır. Öte yandan Kadrocular, inkılâbı her yönüyle ele alan zengin bir yazın ortaya koyarken kadro meselesini güdük bırakmaktadır. Her defasında inkılâp farklı yönleriyle açıklanmakta, fakat inkılâpçı kadronun plan ve programına kapsamlı bir şekilde değinilmemektedir. Tüm unsurlarıyla izah edilen inkılâbın, onun taşıyıcısı olacak kadronun başlangıç noktasını oluşturacağı ve bu kadronun sorunlar karşısında nasıl düşünmesi, hareket etmesi ve duruş sergilemesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Kadrocu yazarlar, böylesi bilinçle kendini ulusa ve inkılâba adayan zümreyi kadro olarak tanımlamıştır. Ancak bahsedilen kadronun genel çerçevesini çizmekle yetinilmiş; ayrıntılı bir tasviri verilmemiştir.

Kadro yazarlarının inkılâp tanımı, Marksist literatürde yer alan “sürekli devrim” kavramına öykünmektedir: “İhtilâl siyasi birlik idi, inkılâp iktisadî olacak”. Bu noktada ihtilâl ve inkılâp ayrımı yapılmakta ve ihtilâlin, inkılâbın gayesi değil, vasıtası olduğu vurgulanmaktadır: “Bu ihtilâl safhasında dursaydık inkılâp akim kalırdı” (Kadro, 1932a: 3). Böylece ihtilâlle başlayan siyasi süreç, reformlarla ilerleyecek ve dinamik bir hal alarak süreklilik kazanacaktır. Bu süreklilik içerisinde Kadro’nun görevi, inkılâbın ideolojisinin tecessümünü temin etmektir, yani “inkılâbın derinleşme ve genişleme istikâmetini” belirlemektir. Özellikle Aydemir’in sıkça vurguladığı sürekli devrim durumu, tepeden inmece ve devletin cebri gücüne dayalı tutumu

gerektirmektedir. Devlet ya da inkılâpçı yöneticiler gerekirse zor kullanma tekeli hayata geçirmekten çekinmeyecektir. Sürekli devrim kavramı, Karl Marx'ın Fransız Devrimi sonrasındaki gelişmeleri, tek bir sürecin birbiriyle yakından bağlantılı unsurları şeklinde okumasını ve Jakoben radikalizminin uygulamalarının teorileştirilmesini sağlamıştır. Bu Jakoben tavır, devrim sürecinin tüm ivmesini korumak ve hatta hızlandırmak için bir gereklilik olarak görülmüştür (Fehér, 1990: 133). Benzer şekilde Aydemir, ihtilâl ve inkılâp ayrımına giderek Millî Mücadele ve sonrasında Kemalist reformları tek bir süreç içerisinde ve ilerlemeci bir yaklaşımla ele almaktadır.

Kurulan bu rabıta, Kadrocu iktisadî fikriyatın milliyetçilikle sentezlenmesini gerektirmiş ve “tarihi materyalist yöntem milliyetçi bir düzlemde işlenmiştir” (Yılmaz, 2012: 98). İnkılâp davası, nihayetinde millî bir davadır ve bu nedenle Kadrocular da “milliyetçilik yüzüğünü” takmaktadırlar (Kadro, 1932b: 3). Sosyalist düşüncenin milliyetçilik ve ulusal kurtuluş meselesiyle yaklaşması, Lenin'in çalışmalarıyla ve Komintern tartışmalarıyla mümkün olmuştur. Öncesinde komünist ve sosyalist hareket içerisinde fikrî faaliyet gösteren Kadrocular açısından “millî kurtuluş hareketi” kapsamında bir milliyetçilik anlayışı yadırgatıcı değildir. Fakat Türkeş'in de ifade ettiği gibi (1998: 92-93) Kadrocular'ın milliyetçiliği yerli ve inkılâp davası gayesine uygun bir kökenden esinlenmektedir: İttihatçılıktan Cumhuriyet'e tevarüs eden Türk milliyetçiliği. Cumhuriyet'e de etki eden Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp'in fikirleri, Kadrocular'ın milliyetçilik düşüncesinin başlıca ilham kaynaklarıdır. Kadrocular'ın görüşleri devletçilik fikri ile milliyetçilik fikrinin kaynaşması sonrası ortaya bir “amalgam” (Mateescu, 2006: 233) çıkmasına sebebiyet vermiştir. Laiklikte olduğu gibi milliyetçilik ilkesi de devletçi bir anlayışın içerisinde değerlendirilmiştir. Bir görüşe göre Kadrocular, resmi ideoloji adına hareket eden organik aydınlar olarak Marksist düşünceyle ve geçmişleriyle hesaplaşmaktadır (Sezgin, 1974: 40-44). Bir diğer görüşe göre (Eröz, 1982) Kadrocular, Marksist ideolojiden uzaklaşmadan, onu Cumhuriyet rejimine entegre etmek için stratejik biçimde davranmaktadırlar.

Kadrocu Ana Temalar: Kanonlaşma Süreci ve Miras

Kadro, ulus-devleti arkasına alan, ulusal-homojen bir kimlik oluşturma amacına yönelik, üyelerinin bizzat resmî otoriteler tarafından desteklendiği bir oluşumdur. Kadro üyeleri, rejimle yakından ilişkilidir. Cumhuriyet'in ekonomi politikalarının halka anlatılmasında rol oynayan Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin ve cemiyetin yayın organı İktisat ve Tasarruf dergisinin önemli isimleri Kadro'nun kurucuları olarak yer almışlardır (Toker, 2019:

663). Derginin kurulma aşamasında ve gerekli izinlerin alınmasında M.Kemal ve Yakup Kadri'nin, -Çankaya sofralarına konuk olacak kadar- yakın ilişkisi belirleyici olmuştur. O dönem milletvekili olan Yakup Kadri, Kadro hareketinin Ankara hükûmeti nezdindeki başat temsilcisidir. Fakat siyasetle yakın ilişkiler, bir taraftan derginin fikrî pozisyonunu siyasal anlamda perçinlerken diğer taraftan sürekli bir kontrol altında olma ve yazarlarının otosansür üretmeleriyle neticelenmiştir. Fikrî anlamda denetim mekanizması, Kadro dergisinde sık sık tekrarlara kaçan konuların ele alınmasına ve bazı meselelerin yüzeysel ve soyut bir şekilde tartışılmasına neden olmuştur. Parti-devlet ve parti-toplum ilişkilerine, nadiren ve tek yönlü olarak değinilmiştir.

Kadro'nun kanonik seçkinci söylemi, resmi söyleme ve bunun istediği vatandaş ya da cemiyet idealine uygundur. Bireyci olmayan ve vatandaşlığın ancak vazifeleri ölçüsünde makbul sayıldığı devletin yanılmaz, sarsılmaz ve sorgulanamaz üstünlüğüne dayanan bir siyasal düzen ölçü alınarak sosyal yapı kurgulanmıştır.

Kadro, Türk devrimini yerleştirme, kitleleştirme; buna uygun bir hikâye yaratma ve bu hikâyeyi "kutsallaştırma" çabası içindedir (Fedai, 2023: 100-101). Yine de, Kadro'nun yarım kalmış bir çaba olduğunu ve yayın hayatına kendi isteği olmadan son verdiğini hatırlatmak gereklidir. Ayrıca Kadro'nun ana düşüncesi olan iktisadi devletçilik bir prensip olarak uygulama imkânına sahip olamamıştır. Kadro münevverleri de önerdikleri politikaların Türkiye'de uygulanmadığının farkındadır ve bunu dolaylı, ölçülü ve örtülü bir eleştiriyle dile getirmektedirler. 1934 başlarında yayınlanan sayılarda, TBMM'de ilk sanayi planı üzerine yapılan tartışmalarda bu açıkça görülmektedir.

Kadrocular'ın Kanonik Seçkinciliği

Tanzimat'tan tevarüs eden seçkinci tepedencilik, Cumhuriyet'le varlığını sürdürmüştür. Bu yönüyle seçkinci eğilim, İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçişte Heper'in belirttiği "Türk modernleşmesine özgü siyasal kültürün süreklilik unsurlarını" taşımaktadır (Heper, 2000). Cumhuriyet devriminin kurumsal anlamda hızlı bir dönüşümü getirmesine rağmen siyasal kültürün sürekliliği kendini göstermektedir. Ancak başta M.Kemal olmak üzere halk ve aydınlar arasındaki bu ayırmadan rahatsızlık duyulmaktadır. Cumhuriyet'in ilanından aylar önce Konya'da verdiği söylevde M.Kemal, Tanzimat düşüncesinin halktan kopukluğunu, -Osmanlı modernleşmesine özgü seçkinci anlayışı toptan eleştirmeksizin- ve münevverlerin tutumunu eleştir-

miştir. Yeni devirde, “aydın sınıfla halkın düşüncesi ve amacı arasında doğal bir uygunluk olması gereklidir” (Erhat, 2023). Kadro hareketi, bu açıdan Tanzimat’tan tevarüs eden seçkinci eğilimin ortadan kaldırılmasını değil; aksine M.Kemal’in belirttiği şekilde yeniden biçimlendirilmesi ve doktrini-ze edilmesi çabasıdır.

Kadrocular’ın ifadesiyle Tanzimat’tan Cumhuriyet’e geçiş, münevver açısından “islahçılık zihniyetinden inkılâpçılık zihniyetine” geçişi sembolize etmektedir. Kadrocu seçkinciliğin iki boyutu bulunmaktadır: Millî toplum içinde ve haricî siyaset düzeyinde. Bu iki boyutun birlikte düşünülmesi gerek-mekte olup ortak noktası, Türkiye ve inkılâptır. Kadrocular’ın bütüncül yak-laşımının temel gayesi, yeni Türkiye’yi dünya sistemiyle bütünleştirmektir.

Bütüncül bakış, devrime özgü holistik yaklaşımda belirginleşmektedir: “(İnkılâp) davası sadece millî değil, aynı zamanda beynelmilel bir mahiyete” (V.Nedim, 1932a: 8-11) sahiptir. Devrim anında devrimci, tüm dünyayı ken-di nokta-i nazarından yorumlama istidadına kavuştuğu vehmine kapılmakta-dır. Sürekli cemiyetin millî nizamıyla “Cihan içinde Türkiye” bir bütünlük içerisinde ele alınmıştır. Bu nedenle Türk inkılâbı, eşi benzeri olmayan ve Türk milletine özgü bir eserdir fakat aynı zamanda dünya siyaset sisteminde üçüncü bir kategori oluşturacak millî kurtuluş hareketlerinin bir öncüsü ola-rak kapitalizm ve sosyalizm dışında yer alan üçüncü dünya ülkelerinin ulusal bağımsızlık devrimleri için objektif şartları sunmaktadır (Yanardağ, 2012).

Millî boyutta seçkincilik, halkçılık siyasetinin sonucudur ve fıkren ori-jinal olmamakla birlikte içerik olarak özgün sayılabilir. Aydınla biçilen öncü rolün içeriği, kapsamı kadar halka biçilen rol ve verilen önem açısından Kad-rocu seçkinciliği, Tanzimat geleneğinden farklılaştırmaktadır. Beynelmilel düzeyde Kadrocular, dünya sisteminde Türkiye’ye öncü rol biçmektedir. Benzer bir yaklaşım, Tanzimat bürokratlarının ve aydınlarının Batı’nın iler-lemesi karşısında Osmanlı’nın pozisyonundaki ahlâkî üstünlüğe vurgusu-nu çağrıştırmaktadır.¹ Ancak Kadrocular bunun ötesine geçip Türkiye’yi bir rol-model olarak göstermek suretiyle özgün bir katkıda bulunmakta fakat bu özgün katkının, bu rolün vasıtaları ve mekanizması belirsiz olduğu için altı boş kalmaktadır. Tüm bu eksikliğe rağmen Cumhuriyet dönemi dış politi-kasında üçüncü dünyayla ilişkilerde Türkiye’nin öncü rolü söylemini Kad-ro’dan başlatmak mümkündür.

1 Özellikle Jön Türkler’in önemli ideologlarından ve devlet adamı vasfına sahip Ahmed Rıza’nın (1990) Batı’nın Doğu politikasını ahlâkî yönden sertçe eleştirdiği 1922’de basılan eseri bu yaklaşımın örneği olarak görülebilir.

Millî Düzeyde Seçkinlik: İnkılâpçı Münevver Modeli

Kadrocular'a göre ya seçkin halkın seviyesine inecektir ya da halkı kendi seviyesine çekecektir. Kadrocular ikincisinden yanadır. Bu nedenle ferdi özgürlük karşıtı ve dolayısıyla demokrasiden yana değildirler. Çünkü demokrasi, ferdin özgürlüğünü önceleyerek halkın seviyesine müdahale gayesi gütmemektedir. Halkın zihniyet ve alışkanlıklarına münevverin müdahalesine imkân tanıyan anlayış, devletçi bir model içerisinde mümkündür. Kadro neşriyatında klasik demokrasi anlayışına ve liberalizme karşıtlık sarihtir (Akkaya, 2002: 213-214). 1924 Anayasası'nın liberal anlayışı bu nedenle sert eleştirilere uğramıştır. Karşıtlık sadece ekonomik liberalizmle sınırlı olmayıp toplumsal ve kültürel liberalizmi de kapsamaktadır.

Kadro'nun millî düzeyde seçkin anlayışını, Türk inkılâbı ve inkılâba özgü cemiyet, millet yapısı ve milliyetçiliğe bakışları üzerinden incelemek mümkündür. Rejimin yeni cemiyet tahayyülü "imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış" bir millet fikrine dayanmaktadır. M.Kemal bu fikri, başta 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'nde (Bkz. İnan, 2018) olmak üzere çokça söylevlerinde tekrarlamıştır. Millî Mücadele döneminde zaruret olarak ortaya çıkan bu tahayyül, yeni rejimin istikrarının anahtarı olarak görülmüştür. Aydemir, yazılarında bunu "sosyal milliyetçilik" olarak isimlendirmiştir (Ş.Süreyya, 1934d: 8-22). Kadrocuların bu kavramsallaştırması, sosyalizm ve sınıf kavramının revaçta olduğu bir dönemde rejimin farklılığını savunmak açısından işlevseldir. Tökin'in yazılarındaki Türkiye'deki sınıflara dair utangaç ifadeler hariç tezatsız toplum yaklaşımı, Kadro dergisinde başat fikirlerdendir. Bu yaklaşım, Türk inkılâbını bir millî kurtuluş hareketi olarak kendine has bir üçüncü yol olarak nitelendirme imkânı sunmakta (Ş.Süreyya, 1932h: 9-12); dahası bu yapının muhafazasında devlete ayrıcalıklı bir rol bahsetmektedir.

Millî düzeyde aydınların seçkin tutumuna dair Aydemir'in önerdiği formül şudur: "Halk adına, halk için, halka rağmen". Burada "halk için, halka rağmen" fikri, dönemin koşullarında yaygın bir kullanıma sahipken "halk adına" vurgusu Kadro'yu farklılaştırmaktadır. Buna göre halk, Millî Mücadele'yi başlatan ve başarıya ulaştıran kitledir. Millî Mücadele, halkın siyaset sahnesine aktör olarak çıktığı tarihsel andır. Türk inkılâbı, bu iradenin tezahürüdür ve onun desteğine mazhardır. Kadrocular'a göre bu tarihsel anın, ne öncesi ne benzeri yoktur. II. Meşrutiyet, bu anlamda halkın siyaset sahnesine çıkışını temsil etmemektedir, çünkü halk insicamsız bir ruha sahiptir; nizam ve disiplinden yoksundur. O nedenle II. Meşrutiyet bir inkılâp safhasına geçememiştir. İnkılâp safhası için kitlenin hareketi tek başına yeterli değildir. Kitlenin nizam ve disiplin içinde bütüncül bir ruha sahip olarak

hareket etmesi elzemdir. Kitlenin böyle bir ruha sahip olması için inkılâp sürecinin fikrî sistematığı yani doktrini olması gerekmektedir ve Kadro, Türk siyasal hayatında bunu ilk kez ortaya koymaktadır. İttihatçılar ve Genç Türkler böyle bir fikrî sistemler terkihi çabasında bulunamamıştır (Sanlı, 2021: 349-350). Bu yönüyle Fransız inkılâbı bile kolektif ruhtan yoksun olduğu ve sınıfsal çatışmalara yol açtığı gerekçesiyle yâdsınmış ve eleştirilmiştir.

Kadro'nun Türk inkılâbı okuması, fazlasıyla nesnellikten uzak ve romantiktir. Nizamlı ve disiplinli bir halk hareketi vurgusu, kanonik manada siyasal rejimle kurulan bağın varlığını gözler önüne sermektedir. Bu vurgu, ayrıca lider ve şef vurgusunu doğurmakta; başta M.Kemal olmak üzere inkılâba önderlik edecek karizmatik, inançlı ve adanmış bir şefe meşruiyet kazandırmaktadır: “İnkılâp ancak büyük hadiseler yapmak ve büyük kahramanlar doğurmak kabiliyetinde olan milletlerin işidir.” (Kadro, 1932d: 3-5). Kahramana yapılan vurgu güçlü bir biricikleştirme söylemine zemin hazırlamakta; böylelikle kahraman benliğinde halkın tamamını tek başına temsil etme ehliyeti kazanmaktadır. Bu nispette ulusun babası, atası, kahramanı ve önderi olmakta; lider ve halkın varoluşu –kozmetik bir denge için(de)- birbirine muhtaç hale gelmektedir (Sidal ve Meri, 2023). Liderin halkın başında bulunması nizamlı, teşkilâtli ve bilinçli bir halk için ihtiyaç iken sürekli halk adına hareket etmek ve halkın bütünü temsil etmek liderin varlık sebebi-dir. Türk inkılâbını benzersiz kılan da budur. Tarih anlatısını “tarihî şahsiyet, lider, kahraman” gibi nitelermelerin domine etmesi sadece erken Cumhuriyet dönemiyle sınırlı kalmamış, Aydemir'in “1960'lı ve 1970'li yıllarda sırasıyla Atatürk, İsmet İnönü, Adnan Menderes ve Enver Paşa'ya dair biyografileri” aracılığıyla sonraki dönemlere benzer bir şekilde sirayet etmiştir. Aydemir için lider tayin edici vasfıyla döneminde yön verir (Sanlı, 2021: 342-344). Bu paternalist tarih okuması ve büyük adamlar üzerinden tarihî akışın seyrini izlemek Türk siyasal hayatı açısından belirleyici bir özellik teşkil etmektedir.

Lidere olan vurgu, süreklilik arz etse de zaman zaman şiddetlenmektedir. Mesela Cumhuriyet'in 10. yılı ve M.Kemal'in bu kapsamda dile getirdiği iki nutuk, millete ve milletvekillerine birer direktif olarak nitelenmiştir. Gazi “milletin ebedî olan ileri atılış” (Kadro, 1933: 3) davasını temsil etmektedir. Şefin, inkılâpta kurucu ve koruyucu rolü sadece on yıllık inkılâbın dinamizmiyle ifade edilen tazelik ve zindelikte değil; gelecek on yıllara bırakılan emanete sahip çıkma davasıyla tamamlanmaktadır. Türk inkılâbında Gazi: “bir kahramanın şahsında bu milletin, bütün arzu ve iradelerinin temessül etmiş bulunması” (V.Nedim, 1933b: 3) iken milletin iradesi, O'nun varlığında vücut bulmuştur. Kadrocular açısından demokratik temsil ve parla-

mento anlamını yitirdiği için lider, önder ve rehber olarak Türk milletini etrafına toplayan ve birleştiren eşsiz kişiliğe dönüşmüştür. “Otoriter modernizm” (Toprak, 2024) olarak nitelendirilebilecek bu yaklaşım, kitlenin mutlak uyumu için farklı çıkarların varlığına ve temsiline gerek olmadığını; yerine millî bir rehberlik kurumuna ihtiyaç duyulduğunu savunmaktadır: liberal-kapitalist memleketlerde “böyle bir Şef ve millet birliğine, (...) kaynaşmasına tesadüf edilemez”. (V.Nedim, 1933c: 17).

Liderin sorumluluğu, kamu yararını sürekli öncelemesidir. Aydının, millî menfaatler adına ve milletin bütünü temsil ederek hareket etmesi gerekmektedir. Bu açıdan Kadro dergisi, kendi rolünü halk ve lider arasında bir köprü olarak görmektedir. Başta devletçilik olmak üzere bütün politika tercihleri, millet yararına olduğu müddetçe meşrudur. İktisadi kalkınmanın hedefi, halkın müreffeh ve huzur içinde yaşamasıdır. Bununla birlikte milletin menfaati, sadece materyal bir zenginliği ifade etmemektedir; istiklâl ve istikbâl kazanımını da içermektedir. Buna ulaşmak için kendi kendine yeten bir ekonomik düzen (otarşi) bile vasıta olarak gündeme gelmiştir. Bu, millî menfaatlerin hususî menfaatlere üstünlüğü anlamına gelmektedir. Esas sorun, devlet teşebbüsü ve hususî teşebbüs arasında bir seçim yapmak değil; memleket ve millet menfaatinin emrettiği zarureti hayata geçirmektir. Bu, içtimai adaletin gerektirdiği politik zorunluluktur. Aynı zamanda sınıflar oluşmadığı için devlet fikri ve gücü, milletin tamamı adına hareket etmektedir: “Türk devleti, Türk milletinin ileri menfaatlerini temsil eden bir millet müessesesidir”.

Kadrocu seçkinin tavrın “halka rağmen” duruşu, halkın menfaatinin içeriğini belirleme salâhiyetinde belirginleşmektedir. İnkılâp münevveri, halkı temsil kabiliyetinden yoksun olsa bile inkılâbın irade ve menfaatini ifade edebilme yetkinliğine sahiptir. Hatta bu yetkinlik onun tekelindedir. Bu münevverler kadrosu, “inkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangart” (Kadro, 1932a: 3) topluluğu olarak inkılâbın irade ve menfaatini belirleme ehliyetine sahiptir. Bu ilerici kadro, inkılâbın derinleşmesi için “genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına” hitap etmektedir. Aydın, bu görevini öncelikle “inkılâba ve bu inkılâbın şefine” olan bağlılığından almaktadır. Aydının fikrî ve zikrî bağlılığı millet adına ve millet için vazife edinmesini mümkün kılmaktadır. Bu vazife dâhilinde, “eğer halkın ya da milletin menfaatleri zahirde alınacak inkılâp aksiyonu ile çatışırsa tabii ki inkılâbın salâhiyeti öncelenmelidir”. Halkın istikbâli için münevverin menfaatleri belirlemede aldığı inisiyatife güvenilmelidir.

Kadro, daha ilk sayısında halkı uyarma/uyandırma görevini üstlenmiştir : “Millet bütünlüğü ve millet birliğini sınıflara parçalamak ve bu sınıflar arasında millet varlığını yıpratıcı çarpışmalara yol açmak” (V.Nedim, 1933a: 15) en büyük tehlikedir. Milletten en büyük düşmanı olan sınıf mücadelesi sarmalına teslim olunmamalıdır: “sınıf tezdı (...) bizzat milletin kudretini teşkil eden bu kan ve millet birliğine” kast etmektedir. (V.Nedim, 1933b: 3). Bu nedenle sınıf tezdına yol açmayacak iktisadi politikanın belirlenmesi münevverin görevidir. Böylece münevver milletin geleceğini ve bekâsını korumaktadır: “Türk milleti(nin) (...) istikbâle ait bela musibetlerden öyle korunması ve kurtarılması lazımdır. Bu istikbâle ait bela ve musibetlerin başında sınıfların, bizzat milletin bekâ ve istikbâline mal olan korkunç kanlı ve amansız mücadelesi vardır” (Ş.Süreyya, 1933b: 6-11). Bu yönüyle Kadrocular, “devleti kullanarak bu sınıfsız olma halini kalıcılaştırmaya çalışma, ya da sınıfların oluşumunu/güçlenmesini olabildiğince engellemeyi” amaçlamaktadır (Alpkaya, 2009).

Schmitt’çi siyasal alanın/teolojinin kurucu unsurlarından dost/düşman ayırımını belirleme yetkisini kendinde gören Kadro, politik alanda söyleme dair hegemonyasını inşa etmekte; cebri ve buyurgan bir dilin imkânlarına kavuşmakta; bu sayede kanonik söylemi kurma kudretine erişmektedir. Kadro’nun ilk yazısında bu vurgu şu şekilde görülmektedir: “(İnkılâp nizamı) içinde yaşayanlar, taraftar olsunlar veya olmasınlar, ona intibak etmeleri lazımdır” (Kadro, 1932a: 3). Bu görüşün totaliter bir üsluba sahip olduğu ve herkesi inkılâba müdahil etmek istediği aşikârdır. Çünkü inkılâp düzeni, kamusal/ulusal yaşamın genel ve tek meşru çerçevesini kur(gula)maktadır. Münevvere bu kanonik (doğru yol/ölçüt) üslubu sağlayan da arkasındaki politik iktidardan başkası değildir. Bu sayede Kadro keskinlik sahibi bir düşünce ortaya koymaktadır ve bu düşüncede doğru ve yanlışlar siyah ve beyaz gibi sarıdır. Gri alanlara yer yoktur.

Uluslararası Düzeyde Seçkinlik: Üçüncü Dünya İçerisinde Türk İnkılabı

Belge’nin yazılarında karşımıza çıkan “Cihan içinde Türkiye” telakkisi (Yıldız, 2011: 122), inkılâba beynelmilel bir karakter ve vazife atfetmektedir. Tör’e göre Dünya’da üç tip sanayileşme mevcuttur: “Kapitalist; Komünist ve Devletçi” (V.Nedim, 1933c: 17). Türkiye, devletçi sanayileşme modelinin örneğidir. “Millî kurtuluş inkılâbını yapmış olan Türkiye olduğu gibi “rehber millet” vazifesini ifa etmekle yaptıracak olan da Türkiye’dir” (B.Asaf, 1933: 46). Kadro hareketine göre, Türk inkılâbı ve Türkiye’deki yeni toplum ni-

zami, sınıfsız ve tezatsız bir cüzütam olma davası, Dünya’da sanayileşmemiş diğer ülkelere örnek teşkil edecektir. Hatta Avrupa, yani Batı dünyası yirminci yüzyılın hasta adamı olarak nitelenmektedir (Yıldız, 2011: 141). İlginç olan ise, bu durumun Türk milletinin dünya tarihinde oynadığı öncü rolün devamı şeklinde kavranmasıdır. Türk milleti bu devrin “de” öncüsü ve örneğidir (V.Nedim, 1933a: 17). Bu öncülük, “(t)arihin ta bilinmeyen devirlerinden beri devlet idare eden Türk zekâsına yaraşan bir hamle”dir (Ş.Süreyya, 1934a: 12). Bu üçüncü dünya arayışı ve onun öncüsü misyonu, inkılâpçı davanın hususiyetini ve yegâneliğini perçinlemektedir. Türkiye’nin öncülük ettiği coğrafya, “Orta Avrupa’dan Uzak Şark’a ve Orta Avrupa’dan Yukarı Afrika’ya” kadar olan alanı betimlemektedir. Çin ve Hindistan için kurtuluşun anahtarını bile Ankara verebilir. Belge, Türkiye’nin modern tekniğe mâlik olarak tezatsız millet tipini yaratması koşuluyla Asya’nın öncü milleti olacağını iddia etmiştir (B.Asaf, 1932a: 11-16). “Türk münevveri de Millî inkılâp cephesinde ve bütün millî kurtuluş hareketlerinin örneklik ve öncülük vazifesinde yerini almalıdır”. (Kadro, 1934b: 3-4). Kadrocular dönemin tarih tezlerindeki antropolojik ve etnolojik vurguya sırt dönmelerine rağmen Milli Kurtuluş Hareketleri tezi vasıtasıyla hem Türklerin biricikliğine dair göndermeler hem de Türklerin tarih boyunca “medeniyet kurucu” özelliklerini çağrıştırır bir anlatıyı (Yılmaz, 2012: 101) rejimin ihtiyaçlarına sunmuşlardır.

Bu anlatı, Kadrocu söylemi, millî yanına hâle getirmeksizin evrenselleştirme amacına yöneliktir. Cumhuriyet’e uluslararası düzlemde öncü bir rol biçme çabası, ilk defa kapsamlı şekilde Kadro’da görülmektedir. Türk inkılâbını evrenselleştirilme ve cihanşümul bir niteliğe kavuşturma gayesi Kadro’nun kanonik seçkinciliğe, özgün katkılarındandır. Üstelik evrenselleşen sadece Türk inkılâbı değil, Kadro hareketinin fikriyatı ve söyleme dair hegemonyasıdır. Fakat özgünlüğüne rağmen bunun da altının yeterince doldurulmadığı söylenebilir. Bir yanıla Türkiye’ye özgü istisnaî niteliklerin vurgulanması; öte yandan Türk inkılâbının üçüncü dünya için evrensel bir model olabileceği iddiası, en hafif ifadeyle tutarsız gözükmektedir.

Kadrocu Fikriyatın Kanonik Temayülleri

Kadro üyeleri, yazılarında rejime özgü fikrî bir otorite yaratma sürecinde olduklarının bilincindedir ve bunun Cumhuriyet rejimi için en uygun araç olduğu yönünde ısrarcıdır: “(İ)nkılâbımızın, (...) fikir ve nazariye unsurları birer birer izah edildikçe, bu esaslar inkılâp nesli için kriteriyumlar olacak, yeni ve standartlaşmış inkılâpçı tip böyle doğacak (“Kadro”, 1932a: 3). Yeni bir inkılâp nesli yaratma gayesi kanonik amaca yöneliktir. Çünkü kanon,

belli ölçüde kutsallaştırmayı ve dogmatikleştirmeyi amaçlamaktadır (Çıkla, 2007: 48). Tekeli ve İlkin'in belirttiği gibi, Kadro, basit bir dergicilik faaliyetinin ötesindedir. Onu hareket diye nitelermeleri de bunun göstergesidir ve bir hareket olarak işlevleri toplumu etkileme ve hatta ulusal bir nazariyat oluşturma iddiasında yatmaktadır (Tekeli ve İlkin, 2003).

Bu nedenle Kadro'nun kanonik gücünü devletçilik davasına sıkıştırmak eksik kalacaktır. Kadro, esas sürekliliğini inkılâp için milliyetçi bir söylem oluşturma çabasında göstermektedir (Duman: 2011). Bu yönüyle doğrudan etkisi “Sol Kemalist” (Alpkaya, 2009) ve “Ulusalçı/Millî Sol” (Türkeş, 1999; Eray, 2012) sentezi okumalarda görülebilmektedir. Alpkaya, Kadro dergisini, siyasal bir örgütten yoksun olarak genellikle bir yayın çevresinde toplanan seçkin aydın hareketlerinden teşekkül eden Sol Kemalist düşünsel geleneğin öncüsü olarak nitelermektedir (Alpkaya, 2009). Kadro'nun diyalektik materyalizm okumasıyla ulusalcılık arasında yaptığı sentez, bir devamlılık sağlamış ve kendisini takip eden dönemlere miras kalmıştır. Zaten kanon, inşa ve öncülük etmekte ve sonra gelenlerce kutsal metinler olarak yüceltilip, miras alınmakta ve taklit edilmektedir. Böylece kültürel, tarihsel, politik kimlik açısından -hafıza ve umut üzerinden- devamlılık hâsıl olmaktadır (Bloom, 1994: 17).

1960 sonrası Sol Kemalizm fikriyatı ve bu fikrî çabada aydınının “sınıflar üstü” ve “tepeden inme” yaklaşımı (Alpkaya, 2009), büyük oranda Kadro'dan mülhem gözükmektedir. Türk siyasetinin yeniden şekillendiği bu dönemde, Yön (1961-1967) ve Devrim (1969-1971) dergilerinde Kadrocu fikriyatın doğrudan etkisini görmek mümkündür (Yanardağ, 2012: 11-12, 24-25; Sezgin, 1974: 71-169). Seçkin aydın anlayışı, ulusal kalkınma modeli ve devletçilik tartışmaları, Sezgin'in “neo-devletçilik (*néo-étatisme*)” olarak tanımladığı (1974: 71-76) ve Yön bildirisinde de “yeni devletçilik” olarak ifade edilen (Yılmaz, 2012: 105) zeminde yeniden alevlenmiştir. Buna göre, “ekonomik yaşamın topyekûn planlanması” ve “ekonominin çeşitli sektörlerine hâkim olan kilit endüstrilerin” devlet mülkiyetine alınması (Hale, 1980: 112) istenmektedir. Aydemir, Kadro hareketi ile Yön hareketinin kesişim noktasında yer alırken; Yön aydınlarının Kemalizm ile sosyalizmi kaynaştıran görüşlerinin ötesinde, tepeden inme ideolojik perspektifleri ve tutumları (Sanlı, 2021: 347) kanonik mirasın gücünü göstermektedir. Aynı zamanda Türkiye’de siyasal düzenin farklı parçalarına sirayet edecek önemli siyasi çözümlerle de doğrudan veya dolaylı Kadro etkisi sezilmektedir. Milliyetçilik söyleminde gelişen ve sağ siyasetin önemli düsturlarından *nevi şahsına münhasır olma durumu*, yani “biz bize benzeriz” söylemi, Kadro'dan tevarüs etmiştir. Çünkü kanon, mütemediyen otantik olanı vurgulama ihtiyacı

hissetmektedir. Dış siyasette üçüncü dünyacı bakış ve Türkiye'nin liderlik rolü, sadece Sol Kemalizm'in değil, 1970'lerden itibaren milliyetçi ve İslamcı siyasal söylemlerin kompozisyonunda da rahatlıkla tespit edilmektedir. Çünkü kanon, bir yanıyla otantik olanı inşa etse de her zaman evrensel olma çabası içindedir. Ancak pratikte büyük söylemi inşa eden reel politik güçler tarafından görmezden gelinmektedir (Çelik, 2023: 14-19).

Kadrocular, halkın inkılâp heyecanını (Ş.Süreyya, 1932c: 5) zinde tutma adına rehber neşriyat ve kütüphaneler kurulmasını kültür politikası olarak önermiştir. Çünkü kanon, yol gösterici misyona sahiptir (Anar, 2013: 43). Halkın bilgi ve kültür seviyesini yükseltmek ve inkılâp davasına bağlamak için devletçi iktisadiyata benzer planlı bir devletçi kültür politikası ve halk neşriyatı elzemdir. “İnkılâbın on senesi içinde en az 100 inkılâp tarihi kitabı, 100 inkılâp hukuku, 100 inkılâp felsefesi ve 100 inkılâp sosyolojisi kitabının yazılması” arzu edilmiştir. (Ş.Süreyya, 1934b: 40). Bu minvalde, Avrupa'da örnekleri bulunan kitap okuma günleri düzenlenmesi tavsiye etmektedirler. İnkılâpçı ilerici kadronun devamlılığı için harf inkılâbı sonrası okur-yazar oranının artırılması adına “ümmilikle mücadele için eğitici köy kampları” düzenlenmesini önermişlerdir (V.Nedim, 1932b: 42-43). Kadrocular'ın ideolojik söylemi kurmada halkın mobilize olmasını önemsemesi, Mardin'in (1973: 184) de ifade ettiği gibi, erken Cumhuriyet'in diğer aktörlerinden farklı bir pozisyonu temsil etmektedir. Kadrocular, toplumu yeniden yapılandırmak adına modernleşmenin itici gücü olarak gördükleri kitlelerin “örgütsel-seferberlik” (*organizational-mobilization*) yönüne dikkat çekmiş ve halkın siyasal bilinçlenmesine önem atfetmek suretiyle Tanzimat'tan süregelen seçkinci yaklaşımdan farklarını ortaya koymuştur. Kadro hareketi ideolojinin kurulması aşamasında kitlelerin rızasının oynadığı temel işlevin ve devlet ile halkın bütünleşmesi gerekliliğinin farkındadır. Yakup Kadri, “yepyeni bir millî estetik” oluşturmaktan bahsetmektedir. Diğer harp sonrası inkılâplara (Rus, Alman, İtalyan) benzer millî kültür politikası çerçevesinde millî bir üslup kurulmasının gerekliliğini savunmaktadır. Bu sayede “Türk *intellektüeli* ile halk arasında ne mükadderat ne sınıf ne de irfan farkı” bulunacaktır (Y.Kadri, 1933: 24-25). Bu kapsamda Kadro hareketi dil inkılâbını önemsemekte; Tanzimat döneminde ortaya atılan ve Genç Türkler ile ciddi hamlelerin yapıldığı “gerek aydınların ve gerekse basit halk adamlarının anlayabileceği” (Gözaydın, 1978: 43) sadeleşmiş ve yerlileşmiş bir öz Türkçe'nin taraftarıdır. Kadrocular, dönemin eğitim kurumlarından Halkevlerini bu yönde başarılı bir adım olarak nitelemiş (Ş.Süreyya, 1932e: 35-37), kültür politikaları bağlamında CHP (Peker) ve hükûmetle (İnönü) ölçülü bir sadakat-onay bağı kurmuştur.

Aynı zamanda, Kadro hareketinin siyasal iktidardan aldığı destek sadece şekle dair değil fikre ilişkindir. Rejimin iki lider figürü, doğrudan ve dolaylı olarak dergide yer almıştır. İnönü, derginin 22. sayısında kısa bir devletçilik makalesi kaleme alırken (İnönü, 1933: 4-6) aynı sayıda Gazi Paşa'nın Cumhuriyet'in onuncu yılı vesilesiyle Kadro dergisinin çalışmalarını tebrik ve teşvik eden iltifatları yayınlanmıştır.² Bunun sembolik anlamı, hareketin durduğu yerin, rejim nezdinde açıkça onaylanmasıdır. Buna karşılık dergideki yazılar, resmi görüşleri övmekte, desteklemekte ve onaylamaktadır. Genel itibarıyla "Cumhurreisi Gazi"ye yapılan atıflar, milliyetçilik ve inkılâp davasıyla ilintiliyken Başvekil İsmet Paşa'ya yapılanlar, devletçiliğe, sanayi planlarına, kalkınmaya ve bütçeye ilişkindir. Özellikle İsmet Paşa'nın beyanlarına yorum katılmaksızın verilmesi çarpıcıdır. Vedat Nedim'in "Devletçilik Yolunda Aydınlik" makalesi (V.Nedim, 1933a: 12-17), İsmet Paşa'nın görüşlerini yeniden ele alıp kendi pozisyonlarının teyidinde getirmektedir. İsmet Paşa "devlet makinesinin başında ehliyet, dirayet ve basiretle duran kişi olarak" takdir ve takdis edilmektedir. Liderlere yapılan bu vurgu, gücün, Türkiye tarihinde kurumsal yapılardan ziyade kişiler tarafından temsil edildiğinin açık siyasal-kültürel göstergesidir (Heper, 2000: 69).

Dergi, ilk sayıdan itibaren kanonik seçkin konumunu ve işlevlerini de faatle vurgulamıştır. İnkılâbın tamamlanması için onun fikren temellendirilmesi ve geliştirilmesi gereklidir. Aydemir, *İnkılâp ve Kadro* (1968) eserinde, bu temellendirmenin yeni bir inkılâpçı neslin doğması; fikrî standartlaşmayı sağlamanın inkılâpçı neslin kendi "cihanı telakki tarzını" kurması açısından elzem olduğunu iddia etmektedir. Son sayıda, "kahraman varsa destancısına (vakanüvis ve şair) ihtiyaç var" (Kadro, 1934b: 3-4); "Kahraman için destancısız kalmaktan daha feci bir şey vardır. Kötü, beceriksiz ve anlayışsız bir destancının eline düşmek" ifadeleriyle kendi konumlarının ve işlevlerinin önemini vurgulamışlardır (Yıldız, 2011: 134). Derginin 33. sayısında Y. Kadri (1934) de bu durumu ele alan bir metnine yer vermiştir: "Muhakkak ki bu yaşadığımız devir "épique" bir devirdir. Onun için bizim her şeyden evvel bir "epopée" şairine ihtiyacımız vardır". Destana ve kahramana olan vurgu, Aydemir'in başka bir yazısında Ergenekon destanının Millî Mücadele'ye uyarlanması şeklinde ifade edilmiştir (Ş.Süreyya, 1933a). Yakup Kadri'nin 1929 yılında yayınladığı aynı başlıklı eserini hatırlatır şekilde Aydemir, Türk inkılâbının mücadele sürecini ve kahraman olarak M.Kemal'in millî iradeyi şahsında temsil edişini destan aracılığıyla idealize etmektedir.

2 "Hatırlıyorum ki, Kadro intişar ederken maksadının Türk milletine has meslek ve metodun millet ve memlekette teessüs ve inkişafına hizmet olduğunu yazmıştı. Kadro'ya bu maksadında geniş muvaffakiyet temenni ederim" (Gazi M.Kemal, 1933).

Kadro hareketi, rakip gördüğü düşüncelerle sürekli mücadele içinde olmuştur. Yetkin bir düşünsel otorite olma ve bunun tekeline sahip olma iddiasını sonuna kadar sürdürmüştür. Hatta yayın hayatına son vermeyi değil, tatil etme ifadesini kullanmışlardır. Çünkü kanon, belli bir politik ve kültürel iktidarı içerdiği için bu konuda bir iktidar tekeli inşa etmeyi amaçlamakta ve kendine kesinlikle rakip istememektedir (Çıkla, 2007: 51). Siyasal seçkin olma tekeline sahip olmak için, “aydın kesim içindeki kendi konumlarını farklılaştırmak, içinden geldikleri bu toplumsal kesimi belli ölçülerde yadsımak durumundadırlar” (Tekin ve İlkin, 2003: 450). Yakup Kadri'nin *Yaban* romanı (2004) bu durumu yansıtmakta ve yeni bir aydın tipine ihtiyacı vurgulamaktadır (Karataş ve Yıldız, 2010: 283).

Kadro'ya muhalif isimlerden biri, 1930 sonrası CHP'nin Genel Sekreterliği'ne getirilen, partinin “kuvvetli adamı” (Toprak, 2004) Recep Peker olmuştur (Yılmaz, 2012: 99). Başta muhalefeti, içeriğe ilişkin olmayıp şekle dairdir. Yakup Kadri'nin anılarında, Peker'in, inkılabı anlatacak bir yayın faaliyetinin ancak parti içinden çıkması gerektiğini savunması nedeniyle Kadro'ya muhalefet ettiği rivayet edilmiştir (Karaosmanoğlu, 1984: 108-109). Hatta Peker'in girişimiyle kültürel milliyetçi ve dayanışmacı *Ülkü* dergisi yayına başlamıştır (Aydın, 2004: 63-64). Kadro dergisinde, *Ülkü*'nün ideolojik söylemleri doğrudan eleştirilmemiş; örtülü ve ölçülü bir yergiyle yitilmiştir. “Mecmualarımız” başlıklı makalede (1934: 47-48) *Ülkü* dergisi, prensipsiz ve düzensiz bir fikiryat üretme faaliyeti olmakla itham edilmiştir. Mateescu'nun ifade ettiği gibi Kadro ve *Ülkü* dergisi, sonraki dönemlerde sırasıyla sol ve sağ olmak üzere iki farklı Kemalizm anlayışının öncülü olmuşturlar (Mateescu, 2006: 236; Aydın, 2004: 61-63). Böylece Cumhuriyet'in sonraki dönemlerinde farklı yorumlara sahip ve tarihsel deneyim açısından yekpare olmayan farklı Kemalizm/Atatürkçülük tanımları ortaya çıkmıştır (Aydın, 2004).

Aydemir, Kadro'nun manifestosu niteliğindeki ilk sayıda militarist bir dille “İnkılâp cephesi harp cephesi gibidir” (Ş.Süreyya, 1932a: 4-7) demiştir. İnkılâpçının kötümser ve yozlaşmış edebiyata karşı mücadele etmesi gerekmektedir. Pesimist insanlar, önce çevresine sonra topluma nihayetinde devlete zarar vermektedir. İnkılâpçı kadronun mücadelesi, “optimizmin” ve “inkılabın antuziasminin” sürekliliğini ve canlılığını temin etmektir. İlk fikri mücadele alanı, Türkiye'de ferdiyetçi düşüncedir. İlk sayıda, önce Hilmi Ziya'nın *Aşk Ahlakı* kitabı “endividüalizm taraftarı” olması neticesinde inkılâpçı bulunmadığı için eleştirilmiştir (Ş.Süreyya, 1932b: 36). Aydemir, “filozofun içinde yaşadığı cemiyetin mahsulü olması” gerektiğini “asıl olanın cemiyet ve

içtimaî idrak” olduğunu vurgulamıştır. Hatta Yakup Kadri: “Her sanat eseri onu vücuda getiren sanatkârdan evvel cemiyetin malıdır” (Y.Kadri, 1932: 24-25) diyerek Kadro’nun mutlak toplumcu sanat anlayışını ortaya koymuştur. Tanzimat aydınından farklı olarak inkılâp aydını, otodidakt ve bireyci olmamalı, nizamlı cemiyetin içerisinde kendini bulmalı ve olgunlaşmalıdır.

Kadro’ya yönelen diğer muhalefet, şekle dair değil içerikle alakalıdır. Yakup Kadri hariç Kadrocu yazarların komünist geçmişleri malûmdur. İdeolojik geçmişleri nedeniyle eleştirilere hedef olmuşlardır. Özellikle Celal Bayar ve Ahmet Ağaoğlu’nun aralarında bulunduğu iktidara yakın bir zümre (İş Bankası çevresi), Kadro hareketini komünist propaganda aracı olarak görmüştür (Türkeş, 1999: 49). Kadro, yazarlarının geçmişini inkâr etmeksizin yeni rejimin devamlılığı için “inkılâpçı ve devletçi” bir yaklaşıma evrildiğini iddia etmiştir. Komünist eleştirisine karşı Kadro’nun iddiası, ferdiyetçi nizamın, inkılâbın ilkeleriyle uyuşmadığı yönündedir. İnkılâp, ferdi değil cemiyeti öncelerken ferdiyetçi bakışın eski bir nizamın telakki tarzını yansıttığı; bu anlayışın Türk inkılâbıyla sona erdiği; ferdiyetçi düşüncenin köhnemiş ve gerici bir düşünce tarzı olduğu söylenmiştir. Özellikle Aydemir’in yazılarında bu fikri mücadelenin sert üslubu görülmektedir. “Cavit Bey iktisatçılığı” olarak nitelendirdiği liberal ekonomik görüşü, müstemlekecilik olarak itham ederek bu görüşe karşı devletin otoriter bir tutum ile baskı yapmasını istemektedir. Aydemir, devletin zorlama tekelinin açık bir şekilde fikrî mücadelede Kadro’nun tarafını tutması gerektiğini dile getirmektedir (Turna, 2019: 1283). Bu durum 1960 sonrası Yön ve Devrim çevresinde şekillenen aydın fikirlerinin devletin zorlama mekanizması ile desteklenmesine yönelik talebin öncülünü teşkil etmektedir.

“Osmanlı İmparatorluğu yalnız fabrika emtiası ve banka sermayesi için değil; aynı zamanda fikir emtiası için de bir açık pazardı” (V.Nedim, 1932d: 13). Bu nedenle bunlar hakikî, millî ve yerli görüşler değil, müstemlekeci görüşlerdir. Örneğin Edebiyat-ı Cedide akımı, “fikren bir manevi kapitülasyon” olarak nitelenmiştir. Burada, iktisadî altyapıyla fikrî-kültürel üst yapı arasında bağın kurgulanması ironiktir. Ferdiyetçi eleştirilerden en fazla payını alan Hüseyin Cahit Yalçın ve Ahmet Ağaoğlu’nun otoriterlik karşıtı tavırları (Değirmenci, 2023: 304-305) cemiyetçilik/ferdiyetçilik karşıtlığına indirgenip inkılâpçılık testine tabii tutulmuştur. 7. sayıdaki başyazı, “Türk milletinin yapısı, XIX. asrın hatalı ve yanlış hesaplı planlarına göre değil, yirminci asrın şuurumuzda akseden kaidelerine göre genç ve zinde yükselmektedir.” (Kadro, 1932c: 3-4) sözleriyle aradaki fikrî uçurumu ortaya koymaktadır. Hatta devletçilik politikasına karşı olanlar, “Türk camiasına karışmamış,

Türk millî davalarına yabancı kalmış kozmopolit unsurlardan ibaret olan dejenere tasavvut şebekesi” (Ş.Süreyya, 1933b: 6-11) olarak suçlanmıştır.

Aydemir, İstanbul çevresini küçümseyerek “yarı münevverler kulübü” diye yaftalamıştır (Ş.Süreyya, 1932j: 40-43). O’na göre, İstanbul’un siyasi merkezi kaybetmesi, münevverinin de ufuk ve idrak kabiliyetini daraltmış ve cihanı telakki tarzından mahrum etmiştir. İstanbul mecmuaları, bu nedenle eklektik bir düşünce içerisinde. Buna karşın Kadro’nun zihni beraktır. Tarafı bellidir. Bu minvalde Burhan Asaf, İstanbul Darülfünununu, inkılâbın ilerleyişi karşısında geride kalmakla suçlamıştır: “İnkılap yürüyor ve Darülfünun geridedir”. Bu durum, 1932’de Ankara’da toplanan Tarih Kongresi’nde açıkça görülmüş ve kürsü hocaları inkılâbın tarih tezini “ciddiye almama laubaliliği ve hafifmeşrepliği” göstermiştir (B.Asaf, 1932b: 47-48). Bu eleştirilerden hukuk fakültesi de nasibini almış; Türk toplumuna ve inkılâbına uygun orijinal fikrî çalışmalar yapmamakla itham edilmiştir (Ş.Süreyya, 1934c: 5-10; Değirmenci, 2023: 297). Bu nedenle Kadrocular, üniversite reformunu takdirle karşılamış; üniversitelerde inkılâp kürsüleri kurulmasını desteklemişlerdir. Fakat üniversiteleri rejimin hizmetinde kurumlar olarak görmeleri sonraki dönemleri de etkileyecek şekilde “yapısal bir sorun” meydana getirmiştir (Yıldız 2011: 134).

Kadrocular, içerideki rakiplerin yanı sıra dışarıdan gelen olası rakipleri de elimine etmeye çalışmıştır. Kadro, kanonik seçkin münevver rolünü telkine alarak Batı’dan gelecek yabancı bilim adamlarının bu misyonu üstlenemeyeceğini çünkü onların politika belirleyemeyeceğini ancak teknik meselelerde görüşlerinden yararlanabileceğini iddia etmiştir: “Teknik ihtisasın milliyeti yoktur”. Fakat milletin davası hakkında söz söylemek için manevî bir niteliğe sahip olmak lazımdır. İnkılâbın, özgün ve özgül mahiyetini mütalaa etmeleri imkânsızdır: “Yabancı mütehasıs olsa olsa, ancak bizim tespit edeceğimiz siyasetin bir tatbik aleti olabilir” (B.Asaf, 1932b: 47-48).

Sonuç

Bu çalışmada kanon kavramsallaştırması çerçevesinde Kadro dergisi incelenmiştir. Kadro dergisi ve çevresinde teşekkül eden fikriyatın, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e tevarüs eden seçkin gelenek içerisinde değerlendirilebileceği; öte yandan bu geleneğe Cumhuriyet, ulus-devlet, inkılap ve aydın/münevver teması çerçevesinde kendi özgün katkısını yaptığı iddia edilmiştir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan tarihsel süreçte seçkin anlayışın varlığını korumakla birlikte Cumhuriyet’in kitle ve aydın arasındaki kopukluğu eleştiren yaklaşımı nedeniyle kanonik seçkin tutumla önemli bir dönüşü-

me uğradığı öne sürülmüştür. Değişim şu noktalarda açığa çıkmıştır: Birincisi, halkı münevver seviyesine çekme misyonu; ikincisi, millî düzeyde aydına toplumu yönlendirme misyonu verilmesi; üçüncüsü, bu misyonu devam ettirecek yeni nesilleri oluşturmak için gereken doktrini inşa etmek; dördüncüsü tüm bunlar içerisinde inkılâba cihanşümül bir rol biçmektir.

Hristiyanlığın vahye dayanmaması nedeniyle topluma ve yeryüzüne ait olması nasıl kanonik bir kutsallaştırmayı elzem kılmışsa modernleşme sürecinde kitlenin siyasete müdahil oluşuyla ulus-devlet de aynı şekilde iktidarın meşruiyet kaynağının gökyüzünden yeryüzüne inmesiyle bir kutsallaştırma ihtiyacı duymuştur. Bunu, ulusal bir dil, kültür ve edebiyat yaratarak ikame etme yoluna gitmiştir. Türkiye’de de Cumhuriyet’in padişahlık rejimini ilgasından sonra benzer bir ihtiyaç hissedilmiş ve bu ihtiyaç ulusal bir “kanon” yaratmak suretiyle giderilmeye çalışılmıştır. Kadro dergisi bu bağlamda Millî Mücadele’nin, Cumhuriyet rejiminin ve Kemalist reformların toplum nezdinde yerleşik, geçerli, meşru ve hakiki “ölçü/t” haline getirilmesinde kanonik seçkin aydın rolüne biçilen vazifeyi üstlenmiştir. Bu açıdan Kadro dergisindeki yazılar, kanonik bir dilin ve içeriğin unsurlarını bünyesinde taşımıştır.

Kaynakça

- Ahmed Rıza. (1990). *La Faillite Morale de la Politique Occidentale en Orient*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Akkaya, R. (2002). “Kadro Hareketi’nin değişim ve demokrasiye yaklaşımları üzerine bir değerlendirme”. *AÜEHFD*, (6)1-4, 211-220.
- Alpkaya, F. (2009). “Bir 20. Yüzyıl Akımı: Sol Kemalizm”. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Cilt-2 (Kemalizm)*. İstanbul: İletişim, 477-517.
- Anar, T. (2013). “Türk Edebiyatında Edebiyat Kanonu: Kanon, Kanona Girmek Ve Kanona Müdahale”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* (1), 40-78.
- Aslan, İ. (2014). “Edebiyatta Temsil Sorunu: Popüler Edebiyatın Kanonlaş(tırıl)ması”. *Sosyologca* (8), 251-261.
- Aydemir, Ş.S. (1986). *İnkılâp ve Kadro* (3. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Aydın, E. (2004). “Peculiarities of Turkish Revolutionary Ideology in the 1930s: The Ülkü Version of Kemalism, 1933–1936”. *Middle Eastern Studies*, (40)5, 55-82.
- Baş, Y. (2015). “Bir (Kentsel) Ütopya Olarak “Ankara” Romanı”. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi. Dergisi*, (32)2, 79-98.
- Bloom, H. (1994). *The Western Canon*. New York: Harcourt & Brace Company.
- Bostancı, N. (1990). *Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Buğdaycı, Ç. (2023). "Gelenek ve Kanon Dışı: Safiye Erol ve Peyami Safa'da Geleneğin Kullanımı". *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* (28), 115-133.
- Çelik, S. D. Y. (2014). "Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara Romanı Bağlamında Kemalist İdeoloji ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkent İnşası". *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 2(1) 93-107.
- Çelik, Z. (2023). "Sömürgecilik, Şarkiyatçılık ve Kanon". (A. Kayaalp, Çev.) *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* (28), 13-19.
- Çıkla, S. (2007). "Türk Edebiyatında Kanon ve İnkılâp Kanonu". *Muhafazakâr Düşünce* (13-14), 47-68.
- Çolak, Y. (2007). "Türk Devrimi, Devlet ve Kültür". *Muhafazakâr Düşünce*, 3(12), 23-40.
- Değirmenci, R. (2023). "Kadro Hareketinin Hukuk Anlayışı: İktisadi Devletçilik Ve Özgürlük Geriliminde Bir İnceleme". *Adalet Dergisi*, (71), 287-311.
- Dirlikyapan, M. D. (2014). "Kadro Hareketi ve Bir Kadro Kitabı Olarak Ankara". *Erdem*, (66), 53-70.
- Duman, F. (2011). "Sol Milliyetçi Bir Akım/Dergi: Kadro". *Demokrasi Platformu*, (7)27, 121-162.
- Erhat, A. (2023). *Osmanlı münevverinden Türk aydınına*. İstanbul: İş Bankası.
- Eröz, M. (1982). "Atatürk İnkılabları, Türk İstiklal Harbi ve Kadro Hareketi". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (31), 207-232.
- Ertan, T. F. (5/01/2024). "Kadro Hareketi ve Dergisi". *Atatürk Ansiklopedisi*. <https://aturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kadro-hareketi-ve-dergisi/>
- Esen, B. (2014). "Nation-Building, Party-Strength, and Regime Consolidation: Kemalism in Comparative Perspective". *Turkish Studies*, (15)4, 600-620.
- Fedai, Ö. (2023). "Kanon Dışı bir Öteki olarak Peyami Safa'nın Değerlerine ve Türkçeye Sahip Çıkışı". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (12), 98-113.
- Fehér, F. (1990). "Marx et les révolutions françaises permanentes". (Çev. Nicole Dubois). *Actuel Marx*, (8), 133-144.
- Gözyaydın, N. (1978). "Kadro ve Türk Dili". Alpar C. (haz.). *Kadro, cilt I*. Ankara: AİTİA.
- Hale, W. (1980). "Ideology and Economic Development in Turkey 1930-1945". *Bulletin: British Society for Middle Eastern Studies*, 7(2), 100-117.
- Heper, M. (2000). "The Ottoman Legacy and Turkish Politics". *Journal of International Affairs* (54), 63-82.
- İnan, A. (2018). İzmir İktisat Kongresi (3. Baskı). Ankara: TTK.
- Kadro Dergisi*, 36 Sayı, 3 Cilt, 1932-1934.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1984). *Politikada 45 yıl* (2. Baskı). İstanbul: İletişim.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2004). *Yaban*. İstanbul: İletişim.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2019). *Ankara*. (38. Baskı). İstanbul: İletişim.
- Karataş, E., Yıldız, İ. (2010). "Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kadro Dergisindeki Yazıları ve Kadro Düşüncesinin Ankara Romanına Yansımaları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (14), 276-289.
- Langfeld, G. (2023). "Sanat Tarihinde Kanon: Kavramlar ve Yaklaşımlar". (M. Karaca, Çev.) *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* (28), 1-12.

- Mardin, Ş. (1973). "Center-Periphery Relations: A Key to Turkish Politics?". *Daedalus* (102), 169-190.
- Mateescu, D. C. (2006). "Kemalism in the Era of Totalitarianism: A Conceptual Analysis". *Turkish Studies*, (7)2, 225-241.
- Meri, T. (2021). *La mutation inachevée des millets à la nation: Le communautarisme ottoman supplanté par la logique séculière et unitaire de la République de Turquie*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Université de Grenoble-Alpes, Grenoble.
- Öztürkçü, İ. (2023). "Janus'un Yüzü Ve Türk Edebiyatında Kanon, Karşı-Kanon Meselesi". *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* (28), 524-528.
- Sağlam, M.A.(2020). "Kadro Dergisinin / Hareketinin Kırısala Bakışı". *Journal of History School*, (48), 3450-3477.
- Sanlı, F. S.(2021). "Şevket Süreyya Aydemir'in Tarihî Metinlerinde Türk İnkılabına Eleştiriler." *Türkiyat Mecmuası-Journal of Turkology*. (31)1, 341-374.
- Sazyek, E. (2013). "Bir Kanon Başlatıcısı Olarak Yeni Lisan Hareketi". *Erdem* (64), 85-102.
- Sezgin, Ö. (1974). *La recherche d'une doctrine nouvelle du développement économique : Le mouvement de Kadro en Turquie*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Université de Panthéon-Sorbonne, Paris.
- Sezgin, Ö. (1978). "Kadro Hareketi". Alpar C. (haz.). *Kadro, cilt I*. Ankara: AİTİA.
- Sidal, S., Meri, T. (2023). "Kurucu Baba Kavramsallaştırması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti ve Mustafa Kemal Atatürk". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(Özel), 179-206.
- Tekeli İ., İlkin S. (2003). *Cumhuriyet'in Harcı: Köktenci Modernitenin Doğuşu. cilt I*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Toker, N. G (2019). "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Toplumla Bütünleşme Projesi Olarak Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti". *History Studies*, (11)2, 655-679.
- Toprak, Z. (2004). "Türkiye'de 'Sol Faşizm' ya da Otoriter Modernizm 1923-1946". *Toplum ve Bilim*, (100), 84-99.
- Turna Y. (2019). "Şevket Süreyya Aydemir'in Kadro Hareketi'nde Şekillenen Devlet Tasavvuru". *II. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi*, 1272-1292.
- Türkdoğan O. (1982). *Kemalist modelde fert ve devlet ilişkisi*. (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Kitabevi.
- Türker, E. (2023). "Ahmet Mithat Efendi'nin Kanonist Tavrı". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 313-322.
- Türkeş, M. (1998). "The ideology of the Kadro [cadre] movement: a patriotic leftist movement in Turkey", *Middle Eastern Studies*, 34(4), 92-119.
- Türkeş, M. (1999). *Kadro Hareketi-Ulusçu Sol Bir Akım*. Ankara: İmge.
- Türkeş, M. (2001). "A Patriotic Leftist Development Strategy Proposal in Turkey in the 1930s: The Case of the Kadro (Cadre) Movement". *International Journal of Middle East*, (33), 91-114.
- Varel, A. (2018). "Yakup Kadri'nin Yaban ve Ankara Romanlarında Kadrocu Tezlerin İzleri". *YDÜ SOSBİLDİR*, 11(1), 2-30.

- Varlı, A. (2012). "Kadro Dergisi Üzerinden Bir Deneme: "Millî İktisat'tan Devletçiliğe". Öneri Dergisi, 10(37) : 166-174.
- Yanardağ, M. (2012). *Kadro Hareketi: Dünyada ve Türkiye'de Ulusçu Sol ve Üçüncü Yol Arayışının İdeolojik Kaynakları*. (3. Baskı). İstanbul: Destek.
- Yıldız, A. (2011). Üç Dönem Bir Aydın: Burhan Asaf Belge (1899-1967). İstanbul: İletişim.
- Yılmaz, E. (2012). "Şevket Süreyya Aydemir ve Millî Sol Yaklaşım". *CTAD*, (8)16, 93-111.

Kadro Dergisinde (KD) Yer Alan Makaleler

- "Kadro" (1932a). *KD*, 1(1), 3.
- "Kadro" (1932b). *KD*, 1(2), 3-4.
- "Kadro" (1932c). *KD*, 1(7), 3-4.
- "Kadro" (1932d). *KD*, 1(8), 3-5.
- "Kadro" (1933). *KD*, 2(23), 3-5.
- "Kadro"(1934a). *KD*, 3(25), 3-4.
- "Kadro" (1934b). *KD*, 3(34), 3-4.
- "Mecmualarımız". (1934). *KD*, 2(26), 1934, 47-48.
- B.Asaf (1932a). "Cihan içinde Türkiye: Asya". *KD*, 1(3), 11-16.
- B.Asaf (1932b). "Arkada kalan Darülfünûn". *KD*, 1(8), 47-48.
- B.Asaf (1933). "Millî kurtuluş davasını tarih, Mikado'ya yahut Mussolini'ye vermemiştir". *KD*, 2(24), 42-46.
- Gazi M.Kemal. (1933). *KD*, 2(22), 3.
- İ. Husrev (1933). "Türk köylüsünü topraklandırmalı. Fakat nasıl?". *KD*, 2(23), 33-39.
- İsmet İnönü (1933). "Fırkamızın Devletçilik Vasfı". *KD*, 2(22), 4-6.
- Ş.Süreyya (1932a). "Pesimist". *KD*, 1(1), 4-7.
- Ş.Süreyya (1932b). "Bir ruh fantezisi yahut yerli peygamber". *KD*, 1(1), 31-37.
- Ş.Süreyya (1932c). "İnkılâbın psikolojisi: İnkılâp heyecanı(Antuziasm)". *KD*, 1(2), 5-8.
- Ş.Süreyya (1932d). "İnkılâp Bitti mi?". *KD*, 1(3), 5-10.
- Ş.Süreyya (1932e). "Halk evleri". *KD*, 1(3), 35-37.
- Ş.Süreyya (1932f). "Genç Nesil Meselesi". *KD*, 1(4), 5-9.
- Ş.Süreyya (1932g). "Plan mefhumu hakkında". *KD*, 1(5), 5-12.
- Ş.Süreyya (1932h). "Millî Kurtuluş Hareketinin Ana Prensipleri". *KD*, 1(8), 6-12.
- Ş.Süreyya (1932j). "Yarı münevverler kulübü". *KD*, 1(8), 40-43.
- Ş.Süreyya (1933a). "Ergenekon efsanesi". *KD*, 2(13), 5-9.
- Ş.Süreyya (1933b). "Makinaların muhacereti". *KD*, 2(23), 6-11.
- Ş.Süreyya (1934a). "Yürüyen devlet". *KD*, 3(25), 5-12.
- Ş.Süreyya (1934b). "Büyük Meclis ve inkılâp". *KD*, 3(25), 39-44.
- Ş.Süreyya (1934c). "İnkılâp Hukuku", *KD*, 3(26), 5-10.
- Ş.Süreyya (1934d). "Sosyal milliyetçiliğin zaferi". *KD*, 3(34/35), 8-22.

- V.Nedim (1932a). "Müstemelele iktisadiyatından millet iktisadiyatına". *KD*, 1(1), 6-9.
- V.Nedim (1932b). "Ümmilikle Mücadele İçin Köy Kamplan". *KD*, 1(1), 42-43.
- V.Nedim (1932c). "Müstemelele iktisadiyatından millet iktisadiyatına 2". *KD*, 1(2), 9-14.
- V.Nedim (1932d). "Niçin ve nasıl sanayileşmemiz lazım?". *KD*, 1(6), 13-18.
- V.Nedim (1933a). "Devletçilik yolunda Aydınlık". *KD*, 2(23), 12-17.
- V.Nedim (1933b). "Türk İnkılabında Gazi ve bizim bir inanımız". *KD*, 2(24), 3-5.
- V.Nedim (1933c). "Sanayileşme davası". *KD*, 2(24), 17-21.
- Y.Kadri (1932). "Ferdîyet ve şahsiyet". *KD*, 1(7), 24-25.
- Y.Kadri (1933). "Türk inkılabında üslup". *KD*, 2(23), 23-25.